

Het pastoraal perspectief op het parochieel kerkgebouwenplan **Mgr. dr. J.W.M. Liesen**

Expertise-avond kerkgebouwen bisdom van Breda
Bovendonk, Hoeven, 1 oktober 2013

Aan alle parochies is onlangs per brief gevraagd met het oog op een concrete datum (1 januari 2015) te werken aan een parochieel gebouwenplan. Waar spreken we dan over als we het hebben over een gebouwenplan? Een gebouwenplan is onderdeel van een parochieplan, dat wil zeggen onderdeel van het pastorale plan voor de parochie.

U bent vertrouwd met de zes beleidsterreinen geloof, pastoraat, personeel, gebouwen, financiën, besturen. Geloof staat voorop. Het gebouwenplan is een onderdeel van een visie op de parochie en een van de zes aandachtsvelden. Het is wezenlijk dat vast te houden en het gebouwenplan niet geïsoleerd te beschouwen.

Een gebouw heeft een buitenkant en een binnenkant. De buitenkant kan een evangeliserende waarde hebben als mensen zich afvragen: waarom staat dit gebouw hier? Er zullen mensen zijn die aan het gebouw gehecht zijn wellicht als dorpsgezicht. Maar als wij het over het kerkgebouw hebben, hebben we het over het huis van God.

Dat is een geloofsuitdrukking. In de kerk bevindt zich het tabernakel met het allerheiligst sacrament en er brandt een Godslamp om die aanwezigheid aan te duiden. Het is de aanwezigheid van de levende Heer. Het is Iemands gebouw. Het is een ruimte die aan Iemand toegewijd is. Bij een vormsel wijs ik kinderen en ouders erop dat elke kerk kruisjes in de muur gemetseld heeft. Met dezelfde heilige olie als waarmee de kinderen gezalfd worden, het chrisma, is de kerk ooit gezalfd. Dat wordt gedaan om uit te drukken dat het gebouw is toegewijd aan God. Dat is wat je in het vormsel ook met elkaar viert. Een mens wordt toegewijd aan God.

Per oktober 2013 hebben we 44 parochies en er zijn een aantal samenvoegingen in wording. Elk van de parochies is of zal bezig zijn met een meerjarenplan voor de toekomst. Het is van belang om vooruit te denken hoe nu en voor de toekomst de schat van het geloof bewaard wordt, verdiept wordt en doorgegeven wordt. Daar spelen de gebouwen een belangrijke rol bij, hoewel niet de enige.

Geloof voorop. Wat betekent dat voor de gebouwen? Een gebouw is zichtbaar en tastbaar, en mensen kunnen er aan gehacht zijn. Geloof is minder tastbaar, maar het is van belang dat je er aan hecht. Het geloof is geen pakketje dat je bij een vormsel aan een kind geeft en dat het dan klaar is voor de rest van iemands leven. Geloof is iets dat elke keer opnieuw in elke mens en elke generatie opnieuw geplant moet worden, moet groeien en op moet bloeien. Geloof is nooit een gegevenheid die je in je zak kunt stoppen en dan heb je het. Geloof is een relatie. Het is relationeel en verbindt ons met God. Geloof is: altijd die band zoeken.

‘Het geloof komt uit het gehoor’ zegt een bekende Latijnse uitdrukking. God spreekt en openbaart zich en het woord dat God spreekt vraagt om een antwoord. In onze parochies is ons gelovig leven een antwoord dat we geven aan God, die elke zondag in de Schrift tot ons spreekt en ons wil ontmoeten in de sacramenten. Het is zelfs zo dat als je eenmaal het evangelie hebt gehoord, het niet mogelijk is om níet te antwoorden. Je kunt het gehoorde terzijde leggen, maar ook dat is ook een antwoord. Eigenlijk is er geen mogelijkheid om het los te laten, want alles wat je doet staat in relatie tot God. Jezus heeft daarover gesproken in de parabel van de zaaier. Er

gebeurt altijd iets. De bedoeling is dat het in goede bodem valt, wortel schiet en vrucht draagt, maar het kan ook op plekken terechtkomen waar het weinig of geen vrucht draagt.

Een andere tekst in het Nieuwe Testament is een tekst in het verlengde van de tekst over de levende stenen. 'Pastoraal' betekent 'herderlijk' en 'pastor' is 'herder'. Jezus zegt van zichzelf Ik ben de Goede Herder. Als Hij dat zegt, bevindt Hij zich (Johannes evangelie, hoofdstuk 9 en 10) in Jeruzalem. Jezus geneest iemand en maakt daarmee duidelijk wie Hij is en wat Hij bedoelt. Hij maakt duidelijk dat Hij gekomen is om heil, om heling te brengen, maar er gebeurt iets wonderlijks. Jezus geneest een blindgeborene. De mensen herkennen die persoon en vragen hem hoe het kan dat hij ziet. De man vertelt wat hem is overkomen en dat Jezus degene is die dit heeft gedaan. De mensen van de tempel zeggen dat dit niet hoort te gebeuren op de sabbat. Degenen die horen van de genezing willen het niet zien. In deze situatie spreekt Jezus over de goede herder. Hij zegt dat wie door de deur binnengaat een goede herder is, en wie niet door de deur komt een rover is. Hij spreekt over zichzelf en over de tempel. De tempel is het huis van God. Jezus zegt: Ik ben die herder en de schapen luisteren naar mijn stem, de herder roept de schapen bij hun naam en leidt ze naar buiten. Hij trekt voor hen uit. Hij verlaat de tempel, het gebouw, en roept de mensen op mee te gaan.

Jezus verlaat het gebouw, want dat heeft Hij niet nodig. Wat Hij zoekt is de persoonlijke relatie tot de mensen. Zo begint onze Kerk: zonder gebouw, maar met Jezus. Daar begint het pastorale. Er zit iets onsympathieks in om een schaap genoemd te worden, een kuddedier. Het liefste zijn we vrij. Ondertussen kopen we vaak dezelfde spullen en vertellen we dezelfde dingen na van tv. Wie is dan de herder in onze tijd, wie lopen we na?

We hebben een Goede Herder en we hebben een persoonlijke band met Hem. Onze gebouwen staan in dat perspectief. Het zijn huizen van gebed, van Godsontmoeting. In het gebouw van de parochie beleef je de vriendschap met God, beleef je dat God ons wil ontmoeten in de sacramenten. Dat maakt het tot kerkgebouw: de ontmoeting met de levende Heer.

Rond de toekomst van een kerkgebouw moet veel afgewogen worden, maar het voornaamste is dit: hebben we dit gebouw nodig voor de ontmoeting met de levende Heer?

Misschien mag ik het beeld omdraaien. Hoe bevorderen we het geestelijk leven? Door gebed. Elk gebed al is het kort, zoals 'Heer ontferm U' of zelfs alleen de naam Jezus, is een steen. Geestelijk leven heeft een ruimte nodig en die ruimte bouw je met gebed. Met de stenen van het gebed bouw je een geestelijk huis. Onze kerkgebouwen mogen mensen uitnodigen tot gebed. Daarvoor hebben wij gebouwen.

Een kerkgebouw is dus een huis van gebed, dat functioneert in ons contact met God, en dat is niet los van het contact met elkaar. Dat is het perspectief dat we vasthouden als we beslissingen moeten nemen met betrekking tot de toekomst van onze gebouwen. Dat is ingewikkeld en vraagt veel aandacht. Maar het eerste dat het vraagt is gebed. Als we in bijeenkomsten praten over getallen, mogen we als gelovige mensen durven bidden tot de Heer. Als de Heer de woning niet bouwt, werken de bouwers vergeefs, zegt Psalm 127. We mogen biddende mensen zijn, dat bepaalt de toekomst van onze gebouwen en de toekomst van onze parochies.